

Додаток 2.

до наказу від _____ 2015 р. № _____

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра інноваційної діяльності в АПК

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

_____ (Діброва А.Д.)

“ _____ ” _____ 2015 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри інноваційної діяльності в АПК

Протокол № _____ від “ _____ ” _____ 2015р.

Завідувач кафедри

О.Д Витвицька

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

напрямок підготовки «Облік і аудит»

Факультет (ННІ) Економічний

Розробник: к.е.н., доцент К.В. Наконечна

Київ – 2015 р.

1. Опис навчальної дисципліни

"Регіональна економіка"

є нормативною дисципліною складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст за спеціальністю напрям 0501 «Економіка і підприємництво», «Фінанси і кредит», «Бухоблік і аудит», менеджмент з.е. д-ті, аграрний менеджмент.

Із всієї сукупності навчальних дисциплін, що вивчаються у вищих навчальних закладах України, регіональна економіка є єдиною за змістовою і предметною сутністю, що вивчає територію (регіон) як цілісну соціально-економічну систему, утворену взаємодією природно-ресурсного, соціально-демографічного та господарського потенціалів. Саме такий підхід є виразом комплексно-територіального підходу в управлінні економікою, який донині не знайшов належного відображення та врахування в економічній політиці держави. Оволодіння методами аналізу регіональної економіки, вміння оцінювати потенціал соціально-економічного розвитку конкретного регіону є невід'ємною і обов'язковою кваліфікаційною ознакою сучасного економіста, менеджера.

Регіональна економіка є галуззю наукових знань про економіку регіонів, закономірності і особливості розвитку господарства в умовах конкретної території. Вона створює теорію і методичні основи комплексного аналізу соціально-економічного розвитку регіону для обґрунтування вирішення завдань регіональної економічної політики в Україні.

В сучасних умовах особливого значення набуває використання регіональних ресурсів і резервів соціально-економічного розвитку регіонів, що зумовлює необхідність диференційованого підходу до визначення і вирішення завдань їх розвитку на основі всебічного врахування особливостей природно-ресурсних, демографічних, екологічних, інвестиційних та інших умов.

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітньо-кваліфікаційний рівень		ОКР «Бакалавр»
Напрямок підготовки		6.030509 - облік і аудит
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	103	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	Екзамен 27 год	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	
Рік підготовки (курс)	3	
Семестр	1	
Лекційні заняття	30 год.	
Практичні, семінарські заняття	15 год.	
Лабораторні заняття	- год.	
Самостійна робота	99 год.	
Індивідуальні завдання	год.	
Кількість тижневих аудиторних	16 год.	

годин для денної форми навчання	
---------------------------------	--

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є засвоєння студентами знань з основ територіальної організації продуктивних сил України, регіонального соціально-економічного розвитку та формування екологічних знань, мислення та свідомості економістів.

Завдання

- вивчення закономірностей розвитку і розміщення продуктивних сил;
- засвоєння теорії регіональної економіки і регіонального розвитку, наукових засад регіональної економічної політики;
- обґрунтування практичного значення регіонального підходу до управління соціально економічним розвитком територій;
- поглиблення знань про об'єктивну необхідність раціонального і ефективного використання природних, науково-виробничих та людських ресурсів регіонів країни та охорони навколишнього середовища;
- оволодіння знаннями про територіальну і галузеву структуру господарського комплексу України і її регіонів, про роль і значення науково-технічного прогресу в розвитку і розміщенні виробництва, про роль зовнішньоекономічних зв'язків в економічному розвитку України та її регіонів;
- пізнання закономірностей взаємодії людського суспільства та геосфери, специфіки антропогенного впливу на довкілля; засвоєння принципів раціонального природокористування;
- розуміння стратегії сучасного екологічного розвитку; засвоєння понять про екологічний моніторинг, екологічні норми та стандарти;
- вивчення специфіки господарського механізму управління процесом природокористування.

Професійна спрямованість дисципліни полягає у вивченні можливостей та засобів практичного використання такого важливого резерву підвищення економічної ефективності виробництва як раціональна територіальна організація життєдіяльності людей.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- сутність регіональної економіки і регіональної політики з врахуванням сучасних умов, наукові засади розміщення продуктивних сил;
- механізм ефективного використання природних, науково-виробничих та людських ресурсів регіонів країни; закономірності, принципи, фактори РПС та форми розміщення виробництва;
- науково-методичні засади дослідження РПС і регіонального розвитку; теорії, концепції РПС і регіонального розвитку;
- сутність господарського комплексу, розвиток міжгалузевих комплексів регіонів; сучасні моделі суспільно-економічної макрорегіоналізації України та інвестиційну політику в регіональному розвитку продуктивних сил;
- глобальні проблеми навколишнього середовища; основи раціонального природокористування та забезпечення екологічної безпеки України;
- напрями зовнішньоекономічних зв'язків в забезпеченні розвитку продуктивних сил.

вміти:

- визначити основні засади та напрями розвитку регіональної економіки, регіональної політики України з урахуванням сучасних умов;
- основні принципи і закономірності РПС, елементи територіальної структури;
- ефективно використовувати природних, науково-виробничих та людських ресурсів регіонів країни;
- шляхи підвищення ефективності розміщення продуктивних сил за певних умов та структуру народного господарства України, регіону;

- обґрунтувати заходи щодо підвищення ефективності економічних структур на макро-, мезо- та мікрорівні;
- характеризувати кожний економічний макрорегіон, вказуючи на показники: природні умови, природні ресурси, демографічні умови, територіальна галузева структура економіки;
- вирішувати проблеми управління регіональним соціально-економічним розвитком та питанням самофінансування і самоврядування.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

– повного терміну денної форми навчання;

Назви змістових модулів і тем	Денна форма навчання				
	Напрямок підготовки: “Облік і аудит”				
	Тижні	усього	у тому числі:		
			лекції	практичні	с.р.
Змістовний модуль 1. Теоретичні аспекти регіональної економіки					
Тема 1. Предмет, метод і завдання курсу «Регіональна економіка»	1	2	2		
Тема 2. Сучасні теорії і концепції РПС і регіональної економіки	2	7	2	2	3
Тема 3. Закономірності, принципи і чинники розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів	3	2	2		
Тема 4. Економічне районування та територіальна організація продуктивних сил	4	7	2	2	3
Тема 5. Наукові методи аналізу та обґрунтування розміщення продуктивних сил і економічного розвитку регіонів	5	2	2		
Тема 6. Природно-ресурсний потенціал і його економічна оцінка	6	7	2	2	3
Тема 7. Населення, трудові ресурси і розселення	7	2	2		
Змістовний модуль 2					
Тема 8. Виробничий та науково-технічний потенціал	8	2	2	2	
Тема 9. Господарський комплекс України: особливості структури і трансформація в ринкових умовах	9	5	2		3
Тема 10. Агропромисловий комплекс: сучасний стан і перспективи розвитку	10	7	2	2	3
Тема 11. Сутність регіональної економіки, її структура та особливості формування	11	2	2		
Тема 12. Сутність, мета і завдання регіональної політики	12	4	2	2	

Тема 13. Механізм реалізації регіональної економічної політики	13	2	2		
Тема 14. Сутність і форми зовнішньоекономічних зв'язків	14	4	2	2	
Тема 15. Експортний потенціал України та її регіонів	15	4	2		
Тема 16. Конкурентоспроможність країн і регіонів	16				
Самостійна робота					
Тема 16.Наукові засади раціонального природокористування	17	3			3
Тема 17. Екологічний моніторинг та система екологічної інформації		3			3
Тема 18. Економічна та соціальна ефективність природоохоронної діяльності		3			3
Тема 19. Економічний механізм природокористування та навколишнього середовища.		3			3
Тема 20. Світовий досвід і міжнародне співробітництво в області охорони навколишнього природного середовища.		3			3
ВСЬОГО		76	30	16	30

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність і складові елементи розміщення продуктивних сил та теорії регіональної економіки	2
2	Закономірності, принципи, фактори, умови розміщення продуктивних сил і розвитку економіки регіонів України та Економічне районування і територіальна організація продуктивних сил та наукові методи аналізу розміщення продуктивних сил і економічного розвитку регіонів	2
3	Наукові методи аналізу розміщення і територіальної організації народного господарства та природно-ресурсний потенціал України і його економічна оцінка	2
4	Населення та трудові ресурси України та виробничий та науково-технічний потенціал	2
5	Господарський комплекс України, особливості структури, трансформація в ринкових умовах та міжгалузеві комплекси та їх роль у розвитку економіки України	2
6	Сутність регіональної економіки, її територіальні особливості та економіка регіонів України й особливості регіонального розвитку	2
7	Регіональна економічна політика України та управління регіональним розвитком та нові форми регіонального розвитку продуктивних сил і економіки регіонів	2
8	Інвестиційна політика в регіональному розвитку продуктивних сил України та зовнішні економічні зв'язки та їх роль у розвитку продуктивних сил України і регіонів	2

Теми самостійної роботи студентів:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Розвиток і розміщення продуктивних сил в умовах глобалізації і регіоналізації світового економічного простору	3
2	Економічне районування та територіальна організація продуктивних сил	3
3	Природно-ресурсний потенціал і його економічна оцінка	3
4	Агропромисловий комплекс: сучасний стан і перспективи розвитку	3
5	Господарський комплекс України: особливості структури і трансформація в ринкових умовах	
6	Наукові засади раціонального природокористування	3
7	Екологічний моніторинг та система екологічної інформації	3
8	Економічна та соціальна ефективність природоохоронної діяльності	3
9	Економічний механізм природокористування та навколишнього середовища.	3
10	Світовий досвід і міжнародне співробітництво в області охорони навколишнього природного середовища.	3

Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

1. В чому суть поняття «продуктивні сили»?
2. Які основні принципи розміщення продуктивних сил вам відомі?
3. Яке місце займає РПС в системі наук?
4. Навколо яких проблем проводились дослідження радянськими вченими?
5. Які зарубіжні концепції розміщення продуктивних сил вам відомі?
6. Сутність поняття глобалізації, глобалітетів?
7. Які основні закономірності розміщення продуктивних сил вам відомі?
8. Які основні принципи розміщення продуктивних сил вам відомі?
9. Які основні фактори розміщення продуктивних сил вам відомі?
10. В чому полягає сутність економічного районування?
11. Що таке територіальний поділ праці і який його вплив на формування економічних районів?
12. Які основні районоутворюючі фактори вам відомі?
13. В чому полягають особливості сучасного економічного районування території України?
14. Яке прикладне значення економічного районування?
15. Які основні принципи економічного районування?
16. Як змінювалась чисельність населення на території України?
17. Які основні демографічні показники вам відомі?
18. Як можна охарактеризувати міграційну ситуацію в Україні?
20. Як розподіляється населення України за сферами зайнятості?
21. Яка ситуація на ринку праці в Україні?
22. Чим відрізняється науково-технічний прогрес від науково-технічної революції?

23. Який вплив здійснює науково-технічний прогрес на народногосподарський комплекс України?
24. Що таке виробничий потенціал?
25. Які складові частини наукового потенціалу?
26. Дайте характеристику рівня розвитку наукового потенціалу.
27. Яка мета і завдання районного планування?
28. В чому полягає сутність природно-ресурсного потенціалу?
29. Які класифікації та методи оцінки природних ресурсів вам відомі?
30. Охарактеризуйте мінеральні ресурси України.
31. Охарактеризуйте земельні та лісові ресурси України.
32. Охарактеризуйте водні та рекреаційні ресурси України.
33. Що таке ресурсозбереження та які його основні напрями?
34. Що таке народногосподарський комплекс України?
35. Які галузі входять до виробничої сфери?
36. Що таке невиробнича сфера?
37. Яке значення промисловості України?
38. Які особливості галузевої структури промисловості України?
39. Які основні проблеми розвитку народного господарства України?
40. Яке значення АПК в господарстві країни?
41. Дайте характеристику основних галузей рослинництва.
42. Охарактеризуйте галузеву структуру тваринництва України.
43. Які особливості розвитку цукрової промисловості України?
44. Які основні тенденції розвитку борошномельно-круп'яної промисловості в Україні?
45. Які основні проблеми та перспективи розвитку агропромислового комплексу України?
46. В чому полягає сутність державної регіональної економічної політики?
47. Які основні завдання регіональної економічної політики в економічній, екологічній та соціальній сферах?
48. Які вам відомі принципи державної регіональної економічної політики?
49. Складові механізми реалізації державної регіональної політики?
50. Сутність територіально-виробничих комплексів в системі економічного районування?
51. Як міжнародний поділ праці впливає на формування зовнішньоекономічних зв'язків?
52. Які основні форми економічного співробітництва країн світу
53. Охарактеризуйте економічні зв'язки України з країнами СНД та іншими країнами світу.
54. Які проблеми та перспективи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України?
55. Сутність і значення експортного потенціалу ?
56. Які конкурентні переваги України та основні напрями їх використання ?
57. Які проблеми і перспективи формування експортного потенціалу України

5. Методи навчання.

за джерелом знань (виокремлюють словесні, наочні й практичні методи);
 за відповідним етапом навчання, на кожному з яких розв'язують специфічні завдання (орієнтація на методи підготовки тих, кого навчають, до вивчення матеріалу, що передбачає пробудження інтересу, пізнавальної потреби, актуалізацію базових знань, необхідних умінь і навичок; на методи вивчення нового матеріалу; на методи конкретизації й поглиблення знань, набування практичних умінь і навичок, які сприяють використанню пізнаного; на методи контролю й оцінки результатів навчання);
 за способом керівництва навчальною діяльністю безпосередні або опосередковані (виокремлюють методи пояснення педагога й різноманітні методи організації самостійної роботи студентів);

за логікою навчального процесу (опора на індуктивні й дедуктивні, аналітичні й синтетичні методи);

за дидактичними цілями виокремлюють методи організації діяльності тих, кого навчають, методи стимулювання діяльності, наприклад, конкурси, змагання, ігри, заохочення й інші методи перевірки й оцінки

6. **Форми контролю.** самостійна підготовка доповідей на практичному занятті, письмова робота по написанню модулів, іспиту.

10. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання студента відбувається згідно положенням «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 20.02.2015 р. протокол № 6 з табл. 1.

Оцінка національна	Оцінка ЄКТС	Визначення оцінки ЄКТС	Рейтинг студента, бали
Відмінно	A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 – 100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82 – 89
	C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74 – 81
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64 – 73
	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60 – 63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35 – 59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	01 – 34

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

11. Методичне забезпечення

12. Рекомендована література – основна

1. Зінь Е. А. Регіональна економіка: Підручник. / за ред. Зінь Е.А. — К.: «ВД «Професіонал», 2007. — 528 с.
2. Тодосійчук В.Л. Регіональна економіка: Підручник. / Тодосійчук В.Л. – Вінниця, ВДАУ, 2008. – 434 с.
3. Лишеленко В. І. Регіональна економіка. Підручник для студ. вищ.навч. закл. / Лишеленко В. І. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 384 с.
4. Димченко О.В. Регіональна економіка: навч. посібник / О.В. Димченко, Н.М. Матвєєва, С.М. Гайденко; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва – Х.: ХНАМГ, 2010, - 221 с.

5. Журавель В. В. Регіональна економіка: Підручник [В. В. Журавель, О. В. Поспелов, Г. П. Рекун, В. Б. Родченко]; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2011. – 271 с.
6. Фащевський М.І. Регіональна економіка: тексти лекцій / [О.В. Ольшанська, М.І. Фащевський, І.В. Білоконь та ін.]; за заг. ред. М.І. Фащевського, О.В. Ольшанської. — К.: КНЕУ, 2009. — 328 с.
7. Хвесик М. А. Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка: Навч. посіб. [для студ. вищ. навч. Закладів] / М. А. Хвесик, Л. М. Горбач, П. П. Пастушенко. – К.: Кондор, 2004. – 342 с.
8. Голіков А. П., Регіональна економіка та природокористування/ [Голіков А. П., Дейнека О. Г, Позднякова Л. О., Черномаз П. О.] за ред. Голікова А. П.: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 352 с.
9. Іщук С.І. Регіональна економіка: Теорія. Методи. Практика: підручник / С.І. Іщук, О.В. Гладкий; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К. : Знання, 2013. — 447 с.
10. **Жук М.В.**, Розміщення продуктивних сил і економіка регіонів України: Підручник. / Жук М.В., Круль В.П. - К.: Кондор, 2004. - 296 с.
11. Шахраюк-Онофрей С.І. Регіональна економіка. Навчальний посібник. / Шахраюк-Онофрей С.І., Круць А.В. – Чернівці; 2008 р. – 140 с.
12. Тимчук Ф. М. Регіональна економіка. Конспект лекцій. / Тимчук Ф.М. – К.: МАУП, 1998. – 51 с.
13. **Дорогунцов С.І.** Регіональна економіка. Підручник. – К. – 2008. – 458 с.
14. Джаман М.О. Теорія економіки регіонів. Підручник. – К. – 2010. – 258 с.

– допоміжна.

1. Структурні зміни та економічний розвиток України: монографія / (Геєць В.М., Шинкарук Л.В., Артёмова Т.І. та ін.) ; за ред. д-ра екон. Наук Л.В. Шинкарук ; НАН України ; ін-т екон. та прогнозув. – К., 2011. – 696 с. : табл., рис.
2. Інноваційні та трансформації аграрного сектора економіки : монографія / (О.В. Шубравська, Л.В. Молдаван, Б.Й. Пасхавер та ін.) ; за ред. д-ра екон. Наук О.В. Шубравської ; НАН України, ін-т екон. та прогнозув. – К., 2012. – 496 с. : табл., рис.
3. Саліхова О.Б. Високотехнологічні виробництва: від методології оцінки до піднесення в Україні : монографія / О.Б. Саліхова ; НАН України ; ін-т екон. та прогнозув. – К., 2012. – 624 с. : табл., рис.
4. Ризики та перспективи розвитку у період посткризового відновлення : монографія / (А.І. Даниленко, В.В. Зимовець, В.І. Сіденко та ін.). НАН України ; ін-т екон. та прогнозув. – К., 2012. – 348 с. : табл., рис.
5. Технологіяна модернізація промисловості України / За ред. д-ра екон. Наук Л.І. Федулової; Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2012. – 472 с. : табл., рис.
6. С.І. Іщук, О.В. Гладкий. Географія промислових комплексів. Підручник.

13. Інформаційні ресурси

1. <http://pidruchniki.com/rps/>
2. <http://economists.wix.com/ntf201#!--/ctwi>
3. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>.
4. Закон України. Про стимулювання розвитку регіонів. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/anot/2850-15>.
5. Закон про територіальні громади. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/157-viii>.
6. Волович О.О. Глобалізація: переваги і загрози для нашої країни". <http://od.niss.gov.ua/articles/485/>
7. Філософія
8. Глобалізація як процес універсалізації стосунків між державою та ринком. http://www.zqia.zp.ua/gazeta/VISNIK_35_2.pdf.

9. Фурса О. О. Україна і глобалізація: проблеми і тенденції. <http://intkonf.org/fursa-oo-ukrayina-i-globalizatsiya-problemi-ta-tendentsiyi/>.
10. В. Є. Реутов. ГЛОБАЛЬНА РЕГІОНАЛІЗАЦІЯ ЯК СУЧАСНИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.
[HTTP://WWW.ECONOMY.NAYKA.COM.UA/?OP=1&Z=910](http://www.economy.nayka.com.ua/?OP=1&Z=910)
11. Транснаціональні корпорації та Україна. <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/266-tnk-and-ukraine>.
12. Поняття і види міжнародних організацій. <http://readbookz.com/book/166/5027.html>.
13. Конфедерація, співдружність та інші міждержавні об'єднання.
http://pidruchniki.com/1233122843064/pravo/konfederatsiya_spivdruzhnist_inshi_mizhderzhavn_obyednannya.
14. Світова економіка: структура та основні суб'єкти
<http://ukrefs.com.ua/page,2,121411-Mirovaya-ekonomika-struktura-i-osnovnye-sub-ekty.html>.